

Residency: Raport Końcowy

Ten dokument zawiera raport końcowy projektu Residency. Projekt ten był finansowany przez Unię Europejską z programu edukacyjnego *Uczenie się Przez Całe Życie*, który jest częścią programu Leonardo da Vinci. Projekt trwał od października 2013 do września 2015 i polegał na umieszczeniu trzech artystów-rezydentów w społecznościach lokalnych w Wielkiej Brytanii, Polsce i Hiszpanii, przez co powstała możliwość oceny tego modelu jako medium promującego zaangażowanie społeczne oraz zbadania nowych możliwości jakie stwarza dla Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (KZS; VET).

The European Commission support for this publication does not constitute an endorsement of the contents which only reflects the views of its authors and the commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Wstęp

Projekt Residency jest projektem badawczym opartym na działaniu, którego celem jest sprawdzenie na ile model rezydencji artystycznej jest skuteczny jako narzędzie szkoleniowe dla osób zajmujących się sztuką w kontekście pracy angażującej społeczność.

Projekt został stworzony nie tylko w celu wypełnienia określonych wcześniej celów, ale również po to, by wpłynąć na społeczności i osoby którym miał służyć. Zamiarem wszystkich trzech rezydencji – po jednej w każdym z krajów partnerskich – było wspieranie społeczności w osiągnięciu większego zaangażowania ich członków. Chodziło o to, aby społeczności mogły użyć swojego artysty-rezydenta jako punktu początkowego w staraniach, aby bardziej zaangażować swoich członków w życie społeczne, z nadzieją, że ich działania po zakończeniu projektu odniosą korzyść z nowych umiejętności i wiedzy nabytych podczas brania udziału w zajęciach artystycznych. Jednocześnie Residency był eksperymentem, który miał na celu sprawdzenie skuteczności modelu artysty-rezydenta jako narzędzia szkoleniowego dla artystów pragnących działać w kontekście zaangażowania społecznego. Chociaż zespoły zajmujące się projektem dostrzegały związek między tymi dwoma celami, to zachęcaliśmy wszystkich biorących udział w projekcie do włączenia się w jego działania w sposób, który najlepiej służył ich osobistym zainteresowaniom i potrzebom.

W tym raporcie zebraliśmy kluczowe obserwacje z każdej rezydencji, przez co mogliśmy zaproponować kilka wniosków i zaleceń dotyczących najważniejszych wyciągniętych z projektu lekcji i możliwych sposobów dalszych działań, które zostały zidentyfikowane się w trakcie procesu. Raport zawiera opis doświadczeń ze wszystkich rezydencji, wyjazdów terenowych, spotkań z artystami i członkami społeczności, a także badań literaturowych przeprowadzonych w każdym kraju. Jego celem jest sprawdzenie, czy pojawiły się wspólne w skali Europy efekty uczenia się, które mogłyby zostać wykorzystane przy tworzeniu europejskiego modelu szkoleń dla artystów i społeczności lokalnych pracujących w kontekście zaangażowania społecznego.

W ramach finansowanego z UE projektu, Uniwersytety: Warszawski, Barceloński i Staffordshire we wrześniu 2013 rozpoczęły wspólny dwuletni projekt, który miał na celu zbadanie, czy model Residency mógłby być stosowany jako narzędzie uczenia się w kontekście rozwijania umiejętności związanych z pracą artystyczną i angażowaniem społeczności. Przy pomocy metody badania przez działanie, która uwzględniała wyznaczenie organizacji goszczącej, partnerstwa społecznego, praktyka społecznego, artyści, artysty-stażysty oraz członka społeczności, w każdym kraju zorganizowano trzy trwające po dwa miesiące rezydencje. Każda z nich rozpoczęła się od działań mających na celu zbadanie społeczności i organizacji zarządzania projektem; główna część projektu i ewaluacja zostały przeprowadzone z udziałem społeczności.

Dalsze informacje oraz raporty z poszczególnych rezydencji można znaleźć na www.residencyproject.eu

Ocena Partycypacyjna (OP; Participatory Appraisal)

Projekt Residency został oparty na modelu i metodach związanych z oceną partycypacyjną. Powodem tego było pragnienie, aby metodologia badań uwzględniała intencje aktywnego zaangażowania społecznego w trakcie każdej z rezydencji.

Fakt, że był to projekt unijny oznaczał, że musiał zostać przeprowadzony przy pomocy uznanych przez UE struktur (takich jak zarządzanie finansami, ochrona wrażliwych odbiorców czy bezpieczeństwo i higiena pracy). Przez to musieliśmy podjąć współpracę z tymi społecznościami i organizacjami, które mogły wykazać odpowiednie zaangażowanie w te kwestie, a także pewien stopień odpowiedzialności za wyniki swojej pracy. Dlatego na tym poziomie ocena partycypacyjna została narzucona sztucznie, ponieważ współpracowaliśmy przede wszystkim z organizacjami, a nie tylko z oddolnie uformowanymi grupami członków społeczności, z czym zwykle kojarzona jest OP.

Pomimo tego, każda z rezydencji została zorganizowana w ramach partnerstwa ze społecznościami i organizacjami goszczącymi. Kiedy tylko było to możliwe, kwestie takie jak zarządzanie budżetem i projektem oraz planowanie były przeprowadzane razem ze społecznościami. Oczywiście działało się to inaczej w przypadku każdej z rezydencji, aby dostosować się do jej indywidualnych potrzeb.

- **Główne wyniki i wnioski**

Ocena partycypacyjna (OP) w kontekście prac mających na celu zwiększenie zaangażowanie społecznego poprzez działania artystyczne musi zostać uznana za nieodłączną część procesu planowania. Zauważyliśmy, że większość wytycznych dotyczących zaangażowania społecznego skupia się na przykładach prac na rzecz rozwoju społeczności, które zwykle są prowadzone w podobny do siebie sposób. Jednak w przypadku projektu kreatywnego, jak wynika z naszych trzech rezydencji, proces oceny partycypacyjnej staje się częścią twórczej podróży – przez co wygląda inaczej dla każdego projektu.

Partnerzy projektu zgłosili nam, że uwzględnienie ocen partycypacyjnych spowalnia proces planowania. Z jednej strony, w opiniach zwrotnych twierdzili, że było to korzystne i sprawiło, że poświęcono więcej czasu na refleksję i więcej osób czuło, że ma kontrolę nad tym procesem. Jednak oznaczało to dodatkową pracę dla organizacji goszczących i partnerów, którzy jednocześnie starali się podtrzymać poparcie i entuzjazm społeczności dla projektu, a osoby nie biorące udziału w działaniach OP mogły stracić zainteresowanie projektem.

OP opiera się na regularnych grupowych dyskusjach, dialogu i wspólnym rozwiązywaniu problemów. Opinie zwrotne z rezydencji sugerowały, że ten proces zapewnił skuteczną platformę dla tworzenia związków między partnerami. Dla tych, którzy wahali się przed wzięciem udziału w działaniach artystycznych, OP stała się przydatnym sposobem na spożytkowanie ich energii i zaangażowanie mniej chętnych osób. Sprawiała też, że zaczęli bardziej doceniać znaczenie partnerstwa kulturowego w tym kontekście.

Dokumentacja otrzymana dzięki działaniom OP, jak na przykład notatki ze spotkań, diagramy i mapy myśli, była przydatnym narzędziem które umożliwiała ludziom wzięcie udziału w projekcie rezydencji na każdym etapie procesu. Zamiast być tylko sloganem czy elementem biurokracji, proces OP umożliwił społecznościom opisanie swoich doświadczeń na wiele różnych sposobów.

- **Implikacje dla Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (KSZ; VET)**

Chociaż OP ma bliski związek z animacją kultury / praktykami zwiększania zaangażowania społecznego, materiały edukacyjne dokumentujące ten proces są bardzo ograniczone. Kolejne projekty KSZ w przyszłości powinny wziąć pod uwagę możliwe sposoby na połączenie literatury i informacji związanych z OP w artystycznym i kulturalnym kontekście.

OP sama w sobie stanowi proces uczenia się. Dlatego można dowodzić, że model OP jest alternatywną pedagogiką w sensie przeprowadzania edukacji artystów/ animatorów kultury i społeczności którzy pragną wspólnie pracować.

OP daje społecznościom możliwość zdobycia umiejętności badawczych. Gdyby ich szkolenia dotyczące kultury i zaangażowania społecznego zawierały też metodologię i narzędzia OP, ważne stałoby się znalezienie sposobów aby uwzględnić i oficjalnie uznać zdobywanie przez społeczności umiejętności badawczych i zarządzania projektem, których rozwój jest konieczny do przeprowadzania OP.

Role, obowiązki i zarządzanie

Rezydencje były organizowane z użyciem konkretnej struktury, której celem było zapewnienie równego podziału pracy i uwzględnienie wiedzy i umiejętności posiadanych przez społeczność jako części formalnego zarządzania projektem. Każda z rezydencji przeprowadzała konsultacje z grupami ze społeczności lokalnej i zawierała spotkania sieci artystów/ animatorów kultury w celu lepszej organizacji i monitorowania rezydencji oraz dyskusowania pojawiających się wyników. Poza tym wyznaczaliśmy też artystę, artystę – stażystę, organizację goszczącą oraz praktyka społecznego.

Każda z rezydencji adaptowała ten model do lokalnych potrzeb i w wielu przypadkach organizowano dodatkową pomoc od wolontariuszy wspierających swoją wiedzą i doświadczeniem konkretne role. Na przykład artyści, którzy zwykle pracują w partnerstwie z innymi twórcami, włączali ich do projektu jako wolontariuszy. Poza tym, praktycy społeczni często były blisko związane z organizacją goszczącą lub jej podobną, a inni przedstawiciele tej organizacji również oferowali swą pomoc.

Celem takiej struktury zarządzania było ułatwienie tego, aby rezydencje rozwijały się za pomocą współpracy, a także aby zapewnić lepszą jakość projektu. Zdecydowana większość opinii zwrotnych dotyczących ról projektu była związana z wielką wagą przykładaną do znaczenia zastosowania podejścia zespołowego przy przeprowadzaniu działań artystycznych w kontekście zaangażowania społecznego. Ludziom podobało się bycie częścią grupy i poczucie bycia docenionym.

- **Główne wyniki i wnioski**

Zespoły Residency stwierdziły, że posiadanie wyznaczonego zespołu często wydawało się luksusem w kontekście animacji kultury i zaangażowania społecznego, jednak wszyscy uważali, że było to niezbędne dla skutecznego zapewnienia możliwości edukacyjnych i aby włączyć twórczość do działań na rzecz zaangażowania obywatelskiego.

Co ważne, zespoły uznały, że odpowiednie zarządzanie jest szczególnie istotne dla prac dotyczących zaangażowania obywatelskiego. W trakcie działań na rzecz zaangażowania obywatelskiego ujawniały się poufne, często kontrowersyjne idee i historie i model zespołowy pomagał partnerom poradzić sobie z tymi kwestiami w miarę, jak się pojawiały.

Na poziomie praktycznym pomogło to wszystkim oficjalnie biorącym udział w projekcie lepiej zrozumieć pracę innych członków zespołu oraz role i obowiązki każdego z przedstawicieli. Artyści powiedzieli, że dzięki temu nie musieli się za bardzo przejmować biurokracją, a partnerzy w społeczności stwierdzili, że dało im to możliwość lepszego wyjaśnienia artystom ich pracy i ról – dzięki czemu mogli uniknąć niektórych uprzedzeń i nieporozumień często kojarzonych z działaniami animacji kultury.

Na poziomie praktycznym posiadanie zespołu oznaczało też, że zadania takie jak zarządzanie jakością, ochrona wrażliwych odbiorców, bezpieczeństwo i higiena pracy, zapewnianie współpracy i kwestie ubezpieczenia były sprawiedliwie rozdzielone. Poza tym struktura dała członkom zespołu pretekst do spotkań także poza kontekstem pracy twórczej.

Kolejną korzyścią z posiadania zespołu było to, że dostarczał okazji do konstruktywnej krytyki – dzięki czemu rezydencja i praktyki twórcze nie były oceniane przez osoby z zewnątrz, ale przez tych zaangażowanych w ich tworzenie i rozwój. Istnienie osób pełniących konkretne role dało społeczności i związanym z nią liderom i pracownikom społecznym możliwość wyrażenia swojej opinii bez konieczności osobistego pojawienia się na każdym spotkaniu.

- **Implikacje dla Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (KSZ; VET)**

W naszych badaniach zaczęło się pojawiać to, że artyści we wszystkich trzech krajach uważali że ścieżka ich kariery był a często ograniczona, a także trudna do zrozumienia – wszyscy cenili też możliwość płatnego, a czasem również bezpłatnego uczestniczenia w projektach. Kiedy stworzyliśmy dla rezydencji rolę artysty-stażysty, myśleliśmy o młodych i/lub mniej doświadczonych artystach. Jednym z naszych stażystów był pewien artysta, który chciał skorzystać z możliwości szkolenia zawodowego w celu znalezienia pełnowymiarowej pracy w animacji kultury, po tym jak przez wiele lat pracował w wielu zawodach, w tym również jako animator kultury.

Zidentyfikowaliśmy też potrzebę KSZ dla praktyków społecznych. W kontekście Rezydencji pełnili oni konkretną rolę, ale gdyby te projekty były przeprowadzane w bardziej ogólnej pojętej społeczności, wtedy miejscowy praktyk społeczny byłby jeszcze bardziej pomocny. Dlatego doszliśmy do wniosku, że istnieje grupa osób które pośredniczą przy projektach związanych z animacją kultury i zaangażowaniem społecznym i że nie wolno ignorować ich potrzeb w kontekście strategii KSZ.

Znaczna część wsparcia ze strony społeczności pochodziła od pracowników społecznych, na przykład pracujących z młodzieżą. Zauważyliśmy dzięki temu, że istnieją możliwości wykorzystania modelu uczenia się w trakcie rezydencji także w innych sektorach które mogą korzystać z działań animatorskich nawet jeżeli nie skupiają się tylko na edukacji artystycznej.

Rola artysty i zastosowanie kreatywności

Podejścia przyjęte przez artystę i artystę-stażystę były różne dla wszystkich trzech rezydencji. Powodem były różnice w potrzebach społeczności, a także możliwościach i umiejętnościach artysty. Generalnie opinie zwrotne społeczności zgodnie twierdziły, że zdolności twórcze artystów dobrze przysłużyły się rezydencji i że efektem była szeroka gama twórczych doświadczeń i produktów, od warsztatów fotografii i ogrodnictwa społecznego do obsiewania nieużytków i ruchomych ogrodów.

Jak często się zdarza w przypadku animacji kultury, wszystkie rezydencje musiały negocjować proces twórczy ze społecznościami lokalnymi – i wyjaśnić im wartość twórczego procesu. Większość oczekiwań skupiała się na owocach twórczości – te były zwykle dobrze przyjęte. Jednak model rezydencji pomógł też artystom wyjaśnić swoją pracę partnerom w społeczności – włączając w to jak proces twórczy generuje „stanowisko pracy” i dał możliwość wytłumaczenia wartości samego procesu twórczego.

Możliwość współpracy z pracownikami społecznymi pomogła też artystom skoncentrować się na własnej pracy twórczej – czymś, na co wielu stwierdziło że nie zawsze miało czas – ponieważ obowiązki związane z biurokracją, finansami i organizowaniem często miały priorytet.

Partnerstwo między artystami i społecznością jest interesujące, ponieważ w większości przypadków społeczność angażowała się zarówno w działania artystyczne, jak i rozwijała relacje z artystą jako osobą. Przez to społeczności dalej używały działań artystycznych dla zwiększenia zaangażowania społecznego już po odejściu artysty, ale też zgłaszały, że planowały znaleźć sposób, aby znowu zaprosić danego artystę – ponieważ stał się cenionym członkiem społeczności.

- **Główne wyniki i wnioski**

Wyzwaniem było znalezienie sposobów zarządzania oczekiwaniami wobec projektu. Krótki czas trwania rezydencji ograniczał artystów w kwestii poznawania społeczności lokalnej oraz wypracowywania długofalowych działań, które w warunkach idealnych powinny towarzyszyć pracy na rzecz zaangażowania obywatelskiego. Niemniej jednak niezbędne były dyskusje i wyjaśnianie przez artystów, ile czasu zajmuje proces twórczy, oraz realistyczne podejście do tego, ile da się osiągnąć w tym czasie. Dla wielu członków społeczności lokalnej oraz partnerów była to pierwsza okazja do pracy z artystami w tym kontekście, mieli więc wysokie oczekiwania co do tego, co będzie można osiągnąć. Artyści musieli więc w sposób dyplomatyczny zarządzać oczekiwaniami podczas tych pierwszych spotkań, co jest dużym wyzwaniem, jeśli jednocześnie stara się zbudować relacje zawodowe z ludźmi.

Wszyscy artyści wymagali w jakimś stopniu wsparcia praktycznego, czy to jeśli chodzi o rozstawianie wystawy, czy to o lokalizację i przechowywanie konkretnych elementów wyposażenia, które były niezbędne do wykonania pracy. Wymaga to dodatkowych zasobów, a niekiedy także nakładu finansowego, które są niezbędnym elementem pracy w dziedzinie *community arts*. Niemniej jednak jest to coś, o czym społeczności muszą pamiętać, chcąc organizować działania obywatelskie, bo zasoby te często nie są łatwo dostępne dla lokalnych społeczności. Sukces miał miejsce wówczas, kiedy artyści mogli w swojej pracy sięgnąć po zasoby społeczności – na przykład lokalne rośliny, kupując materiały w okolicznych sklepikach, itp.

- **Implikacje dla Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (KSZ; VET)**

Trzeba mieć jasność, do jakiego elementu roli artysty odnoszą się okoliczności kształcenia i szkolenia zawodowego VET. Większość artystów, z którymi współpracowaliśmy, ma wiele zawodów, które łączą z profesją artysty – są na przykład nauczycielami sztuki, szkoleniowcami, zarządzają projektami społecznymi, tworzą swoje własne dzieła. Także w kontekście działań na polu zaangażowania obywatelskiego artyści muszą sięgać po rozmaite role. Może to jednak prowadzić do powstawania napięć – na przykład, jaka jest różnica między profesjonalnymi dziełami sztuki a tymi stworzonymi wspólnie ze społecznością. Dlatego inicjatywy VET powinny jasno określać, do którego aspektu działalności twórczej odnoszą się materiały szkoleniowe.

Artyści i społeczności lokalne byli niezwykle dumni z efektów swojej twórczości zrealizowanej w ramach rezydencji. Jesteśmy więc przekonani, że aby odpowiedzieć na to poczucie obywatelskiej dumy ze wspólnych osiągnięć niezbędne jest przyjrzenie się sposobom włączenia analizy efektów działań twórczych w przebieg działań na polu zaangażowania obywatelskiego, a także/lub znalezienie sposobów na odniesienie się do nich w kontekście VET.

Aktualny model rezydencji artystycznej jest skuteczny, ale wypróbowano go jedynie w kontekście stosunkowo małych projektów. Jeśli weźmiemy pod uwagę, że społeczności lokalne bywają znacznie większe, a kwestie zaangażowania obywatelskiego dotyczą wszystkich mieszkańców, warto przyrzeć się możliwościom kształcenia i szkolenia zawodowego w odniesieniu do inicjatyw edukacyjnych w kontekście społeczności lokalnej.

Mobilność w ramach UE

W ramach projektu troje artystów z krajów partnerskich odbyło rezydencję artystyczną w obcym kraju. Oprócz tego miały miejsce wizyty studyjne do każdego z krajów partnerskich oraz konferencja podsumowująca projekt we wrześniu 2015, na którą zaproszono zespoły projektowe oraz szerszą publiczność.

Podczas wizyt studyjnych uczestnicy zyskali możliwość dowiedzenia się więcej o każdej z rezydencji oraz o organizacjach partnerskich i społecznościach lokalnych. Mieli też okazję zyskania dodatkowej wiedzy w kwestii priorytetów zaangażowania obywatelskiego każdej z rezydencji.

Informacje o każdej z rezydencji zostały też udostępnione w ramach Narzędziownika, który został wydany i poddany szerokiej dystrybucji. Towarzyszy mu jego wersja internetowa, a w niej możliwość pobrania publikacji oraz dodatkowych materiałów, a także informacje w językach krajów partnerskich. Uczestnicy byli zachęceni do komunikowania się za pomocą

mediów społecznościowych oraz w odpowiedzi na wpisy na blogu dotyczące poszczególnych rezydencji.

- **Główne wyniki i wnioski**

Praktycy działający na polu zaangażowania społecznego naprawdę cenili sobie możliwość poznania ludzi znajdujących się na podobnym stanowisku. Uczestnicy dzielili się z nami tym, jak wielką przyjemność sprawiło im uczenie się o doświadczeniach innych i że dzięki temu nie czuli się osamotnieni w tym, co robią. Dzięki temu przyjęcie perspektywy europejskiej stało się dla nich inspiracją do nowych działań, ale też i źródłem wsparcia w kwestii wspólnych wyzwań, które dzielili z praktykami z innych krajów.

Niemniej jednak zdawaliśmy sobie sprawę, że ustanowiony przez projekt model oparty na rezydencji oraz objeździe terenowym nie pozwalał niektórym na uczestnictwo, na przykład ze względu na dodatkowe potrzeby opiekuńcze albo na pracę na niepełny etat. Badania sugerowały, że to ważne, by praktycy na polu zaangażowania społecznego reprezentowali społeczność lokalną, do której adresowany jest projekt (a najlepiej mieli w swym gronie także jej uczestników). Dlatego też w przyszłości warto byłoby przyjrzeć się alternatywnym modelom rezydencji umożliwiającym uczestnictwo osobom z różnymi doświadczeniami życiowymi.

- **Implikacje dla Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (KSZ; VET)**

Wizyty i wymiany międzynarodowe umożliwiły uczestnikom walidację ich kształcenia. Gdyby model rezydencji miał być wykorzystywany jako model kształcenia zawodowego, takie wizyty nie zawsze byłyby możliwe do zorganizowania. Warto się więc zastanowić, w jaki sposób wykorzystać technologię do umożliwienia praktykom z całej Europy dzielenia się swoimi doświadczeniami i jak sprawić, by rezydencje stały się okazją do nawiązania partnerstwa z podobnymi modelami wspierania aktywności obywatelskiej w innych krajach.

Innym czynnikiem do rozważenia jest identyfikacja sposobów oceny kształcenia mającego miejsce podczas objazdu oraz głębsza analiza modelu objazdu w relacji do tego, jak on funkcjonuje jako narzędzie kształcenia.

Podsumowanie

Kształcenie zawodowe artystów pracujących ze społecznościami lokalnymi bywa kontrowersyjne. Rozpoczynając projekt *Residency* kładliśmy w naszych badaniach nacisk na odkrywanie sposobów wspomagania artystów i praktyków kultury w rozwijaniu ich działalności, aby tym samym lepiej zrozumieć i wspierać inicjatywy zaangażowania obywatelskiego. Odkryliśmy, że grupa uczących się była jednak znacznie szersza – każda rezydencja była dowodem, że chęć dowiedzenia się, jak sztuka funkcjonuje w środowisku zaangażowania obywatelskiego nie ogranicza się tylko do artystów. Odczuwają ją także organizacje partnerskie, a niekiedy i same społeczności. Zaczęliśmy więc sobie zdawać sprawę, że tworzone materiały dydaktyczne oraz zasoby powinny być adresowane do szerszej grupy, nie tylko do samych artystów.

Nasz początkowy nacisk na zaangażowanie obywatelskie był bardzo ogólny. W pewnym sensie to społeczności lokalne w każdym kraju decydowały, jakie kwestie związane z zaangażowaniem obywatelskim były istotne w kontekście ich projektu. Dlatego też projekty dotyczyły wielu kwestii obywatelskich, poczynając od użytkowania przestrzeni publicznych po wzmacnianie pewności siebie jednostki. Każda rezydencja zrealizowała cele projektu, ale zwróciła też uwagę na ogromną gamę pracy przeprowadzonej na polu zaangażowania obywatelskiego. Zaczęły się pojawiać bardziej szczegółowe kwestie, między innymi udział społeczności w podejmowaniu decyzji, zaangażowanie społeczne w dziedzinie sztuki i zdrowia, zgoda oraz wybory obywatelskie, budżety oraz planowanie partycypacyjne. Ogólny wniosek jest taki, że model rezydencji można odnieść do wielu działań obywatelskich, ale że wciąż jeszcze pozostaje duże pole dla badania jego zastosowania w konkretnych sektorach czy aspektach zaangażowania obywatelskiego.

Plan działania w przyszłości

W kontekście rezydencji stworzyliśmy wiele dokumentów odnoszących się do konkretnych kwestii poruszanych w tym raporcie, w tym między innymi analizę i plan działania dla poszczególnych rezultatów kształcenia zawodowego. Na koniec stworzyliśmy plan dalszego działania w celu rozwoju niektórych pomysłów, na które zwracamy uwagę w tym raporcie.

Krótkoterminowy	<ul style="list-style-type: none">• Utrzymywać stronę internetową projektu i wprowadzać na nią aktualne informacje dotyczące zaangażowania obywatelskiego, narzędzi oraz zasobów dla grup społecznych, a także przydatne studia przypadku.• Stworzenie powiązania między stroną internetową projektu a innymi internetowymi materiałami i zasobami edukacyjnymi związanych z osobami działającymi na polu zaangażowania obywatelskiego.• Dalsza praca z partnerami i organizacjami goszczącymi w celu rozpowszechniania rezultatów projektu, wspierając inicjatywy wywodzące się z pierwotnego projektu oraz nowe projekty.• Dalsze rozpowszechnianie nowych informacji o społecznościach zaangażowanych w projekt (w tym o ich nowych projektach) za pomocą mediów społecznościowych.• Dalsza dystrybucja Narzędziownika oraz koncepcji rezydencji jako modelu kształcenia w sektorze kultury i sztuki oraz współpracować z organizacjami aktualnie wykorzystującymi rezydencje artystyczne w kontekście edukacyjnym w celu poszukiwania możliwości transferu wiedzy.• Dalsze wsparcie dla artystów-stażystów oraz społeczności uczestniczących w projekcie, zapewniając im dostęp do zasobów kształcenia wyższego w celu dalszego rozwoju praktyki zawodowej.• Dalsze poszukiwanie okazji do rozpowszechniania wyników projektu poprzez publikację artykułów w czasopiśmie naukowych oraz publikowanie wyników projektu za pośrednictwem wydawnictw partnerskich oraz stron internetowych.
Średnioterminowy	<ul style="list-style-type: none">• Uruchomienie nowego modułu dydaktycznego w dziedzinie sztuki i zaangażowania obywatelskiego,• Badanie możliwości uruchomienia programu szkoleń w dziedzinie zaangażowania obywatelskiego w relacji do konkretnych sektorów, np. zdrowia i opieki społecznej, pracy socjalnej, itp.• Nawiązanie relacji ze społecznościami odnośnie ich potrzeb edukacyjnych w kwestii współpracy z artystami oraz poszukiwanie sposobów wspólnej produkcji materiałów edukacyjnych.
Długoterminowy	<ul style="list-style-type: none">• Praca z instytucjami prowadzącymi studia i szkolenia w celu wprowadzenia modelu rezydencji jako kluczowego elementu programów edukacyjnych oraz wykorzystania Narzędziownika i materiałów z rezydencji w ich praktyce.• Wprowadzenie rezydencji jako modułu szkoleniowego przez organizacje goszczące, adresowanego do ludzi prowadzących inicjatywy obywatelskie w swoich

	<p>instytucjach.</p> <ul style="list-style-type: none">• Dalsza praca ze społecznościami zaangażowanymi w projekt w celu identyfikacji pozostałych celów długoterminowych oraz wspierania ich w poszukiwaniu własnych rezultatów w dziedzinie zaangażowania obywatelskiego.
--	---

